

I.I.MECINIKOV, DESCENDENT AL LUI NICOLAE MILESCU

Dr. Gheorghe Brătescu, București

Abstract

Descendent of Nicolae Milescu, Ilia Ilici Mecinikov is considered one of the most competent microbiologist and pathologist. He received the Nobel price for physiology and medicine in 1908.

Keywords: Nicolae Milescu, I.I. Mecinikov, history of medicine

Către începutul secolului al XX-lea, savantul rus Ilia Ilici Mecinikov (1845-1916) a dobândit pe plan mondial prestigiul unuia din cei mai competenți microbiologi și patologi, ceea ce i-a asigurat în 1908 Premiul Nobel pentru fiziologie și medicină. Fără să dețină titlul de medic i s-au recunoscut merite excepționale în afirmarea medicinei moderne, mai ales datorită contribuției sale la descoperirea fagocitozei, proces fundamental în apărarea organismelor împotriva agresiunii agenților infecțioși.

În biografia celebrului biolog și imunolog, scrisă de soția acestuia Olga Belokopîtova-Mecinikova, se arată că „în neamul Mecinikovilor nu se manifesta nici un fel de orgoliu familial, dar există totuși o mătușă foarte mândră de obârșia lor dintr-un mare spătar” moldovean. De altfel, aproape întreg capitolul al VI-lea, intitulat „Strămoșii”, din prima parte a amintitei biografii este constituit dintr-o relatare amănunțită asupra vieții și operei spătarului Nicolae Milescu, redactată de istoricul francez Émile Picot după datele conținute în cronica lui Ion Neculce.

Însuși Ilia Mecinikov i-a povestit elevului și colaboratorului său Ion Cantacuzino că se trage din familia moldovenească a Mileștilor, numele Mecinikov neînsemnând altceva decât „descendent al spătarului”, boierul care în Moldova era purtătorul spadei domnului (*meci* însemnează pe rusește spadă).

Într-adevăr, printre strămoșii pe linie paternă ai biologului rus se numără și vestitul spătar și cărturar Nicolae Milescu, cel care a încercat fără succes, pe la mijlocul secolului al XVII-lea, să urce pe tronul Moldovei; pentru a-i curma definitiv pofta de domnie, Ștefăniță Lupu l-a prins și a pus de i s-a tăiat nasul, știut fiind că, potrivit tradiției, voievodul trebuia să fie un om întreg la trup. Se spune că nefericitul boier a izbutit curând să-și ascundă beteșugul, găsind în Apus un medic dibaci, care prin sângerări

repetate a făcut să-i crească la loc nasul...

Nicolae Milescu a rămas totuși cu porecla „Cârnu” și s-a strămutat împreună cu toți ai lui în Rusia, unde, dată fiind priceperea sa în treburile politice și administrative, cât și erudiția-i excepțională, a primit mari demnități și i s-au încredințat sarcini de răspundere. Astfel, el a fost trimis în misiune de către țarul Aleksei Mihailovici în fabuloasa pe atunci Chină; descrierea acestei călătorii a fost publicată și în traducere engleză, reprezentând un valoros izvor documentar despre stările de lucruri de acum trei secole din Extremul Orient.

Trebuie totuși adăugat că, în 1935, cercetătorul ieșean Const. G. Bedreag a precizat că Mecinikovii nu sunt descendenți direcți ai lui Nicolae Milescu, ci ai fratelui acestuia, spătarul Apostol Milescu.

Desigur că nu această îndepărtată origine moldovenească explică bunăvoința deosebită pe care a manifestat-o Ilia Mecinikov față de românii care au studiat și au lucrat la Institutul Pasteur din Paris, al cărui director adjunct a fost multă vreme. Marele biolog a știut să prețuiască mai ales râvna lui Ion Cantacuzino, dar și pe cea a lui Constantin Levaditi, Alexandru Slătineanu, Constantin Ionescu-Mihăești și a altor compatrioți de-ai noștri, care au poposit, până la primul război mondial, în „casa lui Pasteur”. El i-a încurajat, iar pe unii dintre ei i-a luat colaboratori în cercetări de amploare. O adevărată prietenie l-a legat de profesorul Ion Cantacuzino, care s-a distins prin studiile sale asupra imunității la nevertebrate, unde a dezvoltat creator concepțiile ilustrului său maestru.

Lucrările lui Mecinikov în legătură cu mecanismele îmbătrânirii și lupta împotriva bătrâneții s-au bucurat de un mare răsunet. Menționăm că între eminentul biolog rus și tânărul neurolog român Gheorghe Marinescu s-a desfășurat o vie și rodnică polemică științifică pe aceste teme.

Marinescu a ținut să declare în ședința din 15 septembrie 1916 a Academiei Române, la încetarea din viață a genialului savant: „Moartea lui Mecnikov face să dispară una din cele mai importante personalități ale științei contemporane. Zoologia, biologia și fiziologia biologică, serologia, ca și terapeutica au să deplângă moartea acestui gânditor profund, în care se găseau îmbinate atât de armonioase calități: calitățile observatorului pătrunzător, ale tehnicianului îndemânatic, ale spiritului transcendent și ale maestrului care, prin ipotezele sale îndrăznețe și geniale, se ridica cu mult deasupra celor mai mulți din contemporanii săi”.

* Îmi permit să semnez un episod din 1972 referitor la problema descendenței moldovene a lui Ilia Mecnikov, episod ce mi se pare cumva semnificativ pentru stările de lucruri de la noi din vremea aceea. În acel an am trimis spre publicare revistei „Sănătatea” o notă privind îndepărtatele relații de rudenie ale Mileștilor cu marele savant rus. În numărul din septembrie al revistei a apărut însă doar un fragment din materialul pe care îl expediasem. Tot ce se referea la strămoșii moldoveni ai lui

Mecnikov a fost eliminat fără ezitare, tipăindu-se doar informațiile privitoare la legăturile dintre directorul adjunct al Institutului „Pasteur” și cercetătorii români care frecventau acest așezământ. Nimeni din redacție nu s-a arătat dispus să-mi explice cine și de ce mutilase nota pe care o predasem.

Mă întreb și acum; ciopârțirea textului a fost decisă pentru a nu-i nemulțumi pe „tovarășii sovietici” prin scoaterea la iveală a faptului că o celebritate rusă avea ascendență românească?

Bibliografie selectivă

1. Bedreag C. G., Les origines moldaves du naturaliste I. Miclesco-Metchnikov, Iași, 1935, p. 16.
2. Brătescu G., I. I. Mecnikov, în „Sănătatea”, XX (1972), nr. 9, p. 20-21.
3. Brătescu G., Legăturile lui I. I. Mecnikov cu I. Cantacuzino și C. Levaditi, în vol. Din istoria relațiilor medicale româno-ruse și româno-sovietice, Buc., 1963, p. 285-297.
4. Metchnikoff Olga, Vie d'Elie Metchnikoff, Paris, 1920, p. 19-23.